

Onderzoeksplan: Evaluatie Wilhelminakanaal Tilburg

Opdrachtgever: De opdrachtgever is de stuurgroep bestaande uit een vertegenwoordiger van Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord Brabant, College van burgemeester en wethouders van de gemeente Tilburg, en de Hoofd ingenieur Directeur van Rijkswaterstaat namens Rijkswaterstaat en Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Doorlooptijd: 1 december 2016 - 1 juli 2017

Versie d.d.: 1.2; 17-nov-16

1 Aanleiding/achtergrond/probleemstelling

In 2007 is tussen Rijk, provincie en gemeente Tilburg een bestuursovereenkomst gesloten over het Wilhelminakanaal Tilburg. Deze overeenkomst vormt de basis voor de verbreding en verruiming Wilhelminakanaal Tilburg (verder: 'het project WHK'). De verruiming van het Wilhelminakanaal in Tilburg heeft tot doel de Tilburgse binnenhavens voor schepen met vaarklasse IV bereikbaar te maken. Daarmee wordt beoogd de positie van Tilburg als regionaal logistiekcentrum en multimodale knooppunt voor goederenvervoer tussen de mainports Rotterdam en Antwerpen en het Europese achterland, te verstreken.

Het project WHK is sinds 2013 in uitvoering. Tijdens de uitvoering zijn de partijen geconfronteerd met een onvoorziene tegenvaller. Als gevolg van de verlaging van het kanaalpeil ontstaan onverwachte geohydrologische problemen met negatieve effecten voor de omgeving. Daarom is in 2014 en 2015 door experts uitvoerig onderzoek verricht naar aanvullende maatregelen, waarbij meerdere oplossingen in beeld zijn gekomen.

In een bestuurlijk overleg is afgesproken dat partijen zich gaan inzetten om een structurele oplossing te realiseren. De regionale partijen hebben gesteld dat herbouw van sluis II op basis van het advies van de experts dan de beste oplossing vormt. De Minister heeft hier onder voorbehoud mee ingestemd. Het voorbehoud dat gemaakt wordt betreft een studie naar twee alternatieven (de ijzeroeroplossing en de folie-damwand-oplossing) die in opdracht van het Ministerie zal worden verricht en die uiterlijk in februari 2017 tot een definitieve door alle partijen gedragen keuze voor een structurele oplossing moet leiden.

Met onderzoek willen alle betrokken partijen leren van hun samenwerking en achterhalen of de projectrisico's in de planvormingsfase voldoende zijn onderzocht en onderkend. De onderzoeksvraag wordt in de volgende paragraaf verder uitgewerkt.

De opdrachtgevers voor dit onderzoek zijn GS van de provincie Noord-Brabant, college B&W van gemeente Tilburg en de directie van Rijkswaterstaat/ de directeur-generaal van het ministerie van Infrastructuur en Milieu. De coördinatie van het onderzoek ligt bij de provincie.

De resultaten van het onderzoek worden voorgelegd aan Provinciale Staten van Noord Brabant, de gemeenteraad van Tilburg en het ministerie van Infrastructuur en Milieu (waarin begrepen Rijkswaterstaat).

2 Onderzoeks-/kennisvraag

De betrokken partijen hebben gezamenlijk vastgesteld dat het wenselijk is om onderzoek te verrichten naar het project Opwaardering Wilhelminakanaal. Bij de betrokken partijen leeft de vraag: "Hoe heeft het kunnen gebeuren dat we geconfronteerd zijn met een zodanige tegenvaller dat de scope, het budget en de planning ingrijpend gewijzigd zijn moeten worden om de oorspronkelijke doelstelling te behalen; wat kunnen we hiervan

leren voor toekomstige complexe infrastructuurprojecten en de samenwerking tussen verschillende partijen”

De betrokken partijen hebben gezamenlijk vastgesteld dat het wenselijk is om onderzoek te verrichten naar de wijze waarop door partijen is gehandeld om het project tot resultaat te brengen. In eerste instantie zal het onderzoek zich richten op de periode tot het moment dat de geohydrologische problemen bekend werden (eind 2013). Het is aan de externe commissie om, in het belang van de volledigheid en om te komen tot voldoende onderbouwde conclusies en aanbevelingen, aan te geven of zij daarvoor ook inzicht behoeft in zaken uit de periode na dat moment. De stuurgroep zal op een later moment besluiten wanneer het onderzoek naar de periode daarna (waarin partijen gezamenlijk met elkaar de problematiek verder hebben onderzocht en hebben gezocht naar een oplossing) zal worden uitgevoerd.

Voor dit onderzoek zal een commissie van deskundigen gevraagd worden de volgende vragen te beantwoorden;

- Hebben de opdrachtgevers (Rijkswaterstaat namens Ministerie van Infrastructuur en Milieu, de Provincie Noord Brabant en Gemeente Tilburg) de juiste onderzoeken /adviezen/studies uitgevraagd? Waarbij tenminste aandacht besteed moet worden aan de scope van de opdrachten, begeleiding en accordering van de onderzoeken. Is de kwaliteit van de onderzoeken/adviezen/studies voldoende geweest om besluiten op te baseren?
- Is er sprake geweest van een adequaat besluitvormingsproces? Waarbij tenminste aandacht besteed moet worden aan de gemaakte afspraken tussen partijen over o.a. rollen, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden, de wijze van projectsturing (bestuurlijk, aansturing, projectorganisatie) het besluitvormingstraject, communicatie en de wijze van risicomanagement en/of reviewen van de onderzoeken.
- Welke lering kan getrokken worden uit het besluitvormingsproces? En specifiek de wijze waarop de onzekerheden en projectrisico's zijn gemanaged?

3 Reeds beschikbaar onderzoek / literatuur

Lijst met onderzoeken en studies die zijn uitgevoerd voor het project.

De begeleidingsgroep zal een overzicht opstellen van de onderzoeken en rapportages die in het onderzoek worden betrokken.

Om inzicht te krijgen over de besluitvorming bij de verschillende overheden, krijgt het onderzoeksbureau toegang tot alle relevante informatie om haar onderzoek te kunnen uitvoeren. Daarvoor kunnen zowel dossiers, emailverkeer (zoals de notulen van de vergaderingen van het projectteam, het directieoverleg en bestuurlijke stuurgroep) als (sleutel)medewerkers van de betrokken overheden worden geraadpleegd.

Onderzoeken die niet openbaar zijn worden wel aan het onderzoeksbureau en eventueel de commissie van deskundigen ter beschikking gesteld onder voorwaarde van geheimhouding.

4 Resultaat / verwachte eindproduct

De evaluatie levert twee producten op:

- 1) Feitenrelaas met alle chronologische gebeurtenissen en besluiten welke door een onderzoeksbureau wordt opgeleverd. Dit betreft een zo compleet en exact mogelijk chronologisch overzicht van alle stappen in het besluitvormingsproces (bijeenkomsten, bespreekpunten (voor zover relevant), besproken onderzoeken/adviezen, genomen besluiten en communicatie (o.a. naar de gemeenteraad en Provinciale Staten) met betrekking tot de besluitvorming rondom de verbreding en verruiming Wilhelminakanaal Tilburg op te stellen. Speciale aandacht wordt besteed aan de identificatie, inschatting en beoordeling van risico's en onzekerheden en de wijze waarop deze in de besluitvorming zijn betrokken. De commissie van deskundigen geven aan het onderzoeksbureau aandachtspunten mee voor het opstellen van het feitenrelaas.
- 2) Adviesrapport met aanbevelingen door een commissie van deskundigen gericht op de gestelde vragen. Het feitenrelaas en alle onderliggende onderzoeken en stukken waarop de bevindingen zijn gebaseerd, zullen een belangrijke leidraad zijn voor de commissie om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

De resultaten van het evaluatieonderzoek dienen zodanig gepresenteerd te worden dat deze openbaar gemaakt kunnen worden en besproken kunnen worden in Raad en Staten en de Gemeente Raad.

5 Procesbeschrijving en planning

5.1 onderzoekszet

Commissie van deskundigen

De onderzoeksvragen worden (schriftelijk) beantwoord door commissie van deskundigen, die zal bestaan uit (wetenschappelijke) deskundigen op het gebied van o.a. (geo)hydrologie en risicomanagement bij grote infrastructurele projecten. De resultaten en conclusies van het onderzoek worden toegelicht aan de stuurgroep en begeleidingscommissie.

De commissie van deskundigen wordt samengesteld uit de door de begeleidingscommissie (ingesteld namens de opdrachtgevers) geschikt geachte kandidaten. De stuurgroep bepaalt de omvang en samenstelling van de commissie van deskundigen.

De commissie van deskundigen komt bijeen voordat het onderzoeksbureau start met het opstellen van het feitenrelaas om aandachtspunten mee te geven aan het onderzoeksbureau.

Het onderzoeksbureau

Van het onderzoeksbureau wordt verwacht dat zij beschikt over (geo)hydrologische kennis en ervaring om bestuurlijke projecten en besluitvorming te evalueren. Het onderzoeksbureau zal ter voorbereiding van de bespreking in de commissie van deskundigen het onderzoek uitvoeren en het feitenrelaas opstellen. Tevens beschrijft het onderzoeksbureau de formele (bestuursjuridische) verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de betrokken partijen en de afspraken over samenwerking. Het onderzoeksbureau voert het secretariaat van de commissie van deskundigen en is verantwoordelijk voor het opstellen van de eindrapportage.

Indien het onderzoeksbureau tijdens het onderzoek kennis vergaart omtrent feiten en omstandigheden, die strikt genomen buiten de vraagstelling of de tijdsspanne van het onderzoek vallen, maar door het onderzoeksbureau wel als relevant worden beoordeeld, zal zij hierover aan de begeleidingscommissie van het onderzoek rapporteren. De provincie zal na toestemming van de begeleidingscommissie de opdracht aan het onderzoeksbureau verstrekken.

De begeleidingscommissie

Zowel het onderzoeksbureau als de commissie van deskundigen, kunnen de begeleidingscommissie consulteren indien zij met de opdrachtgevers willen afstemmen over het onderzoek. De leden van de begeleidingscommissie zorgen dat het feitenrelaas ter instemming kan worden voorgelegd aan de opdrachtgevers van het onderzoek (GS, B&W, RWS en DGB, die tezamen de stuurgroep vormen). Indien een partij ten aanzien over feiten een andere zienswijze heeft, zal dit in het feitenrelaas worden opgenomen. De stuurgroep stelt het feitenrelaas vast.

5.2 planning

De verwachte einddatum van het onderzoek is 1 juli 2017.

Stappenplan:

Nov 2016: accorderen onderzoeksopzet door de 3 betrokken bestuurders

Nov 2016: Besluitvorming door GS, B&W, RWS, DG-B

Dec 2016: Uitvraag voor offertes aan onderzoeksbureaus, benadering leden van de deskundige commissie

Dec 2016: Toezending statenmededeling aan PS, mededeling aan Raad Tilburg

Jan 2017: Opdrachtverstrekking aan het geselecteerde onderzoeksbureau

Beginpunt voor het onderzoek is 1 januari 2017.

Februari: Startbijeenkomst commissie van deskundigen

April: Oplevering van het Feitenrelaas

Eind april: Bespreking van het feitenrelaas in de commissie van deskundigen op basis waarvan het onderzoeksbureau eventueel nader onderzoek kan verrichten en een concept advies kan opstellen

Medio mei Bespreken eerst concept advies in de commissie van deskundigen.

Eind juni Bespreken definitief advies in de commissie van deskundigen

1 juli 2017: Oplevering van het Adviesrapport

De totale kosten voor het project (visitatie en de beantwoording van de onderzoeksvragen door de commissie van experts) maken dat het onderzoek als een meervoudige, onderhandse dienst wordt aanbesteed.

6 Organisatiestructuur

De opdrachtgever

De stuurgroep bestaat uit de Hoofd ingenieur Directeur van Rijkswaterstaat namens Rijkswaterstaat en Ministerie van Infrastructuur en Milieu, een lid van het college van gemeente Tilburg en een lid van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord Brabant.

De begeleidingscommissie

De begeleidingscommissie bestaat uit door de opdrachtgevers aangewezen vertegenwoordigers uit het directeurenoverleg Wilhelminakanaal. Het directeurenoverleg Wilhelminakanaal bestaat een drie leden; vertegenwoordigers namens Rijkswaterstaat, gemeente Tilburg en provincie Noord Brabant.

Het directeurenoverleg Wilhelminakanaal is verantwoordelijk voor:

- terugg koppeling aan Bestuurlijk Overleg Wilhelminakanaal;
- regisseren besluitvormingsproces.
- beschikbaarheid informatie en menskracht binnen de 3 organisaties.

Gelet op de betrokkenheid van adviesbureaus tijdens planvorming en besluitvorming van het project WHK, zal de begeleidingscommissie komen met een lijst van bureaus die geschikt worden geacht om deze onderzoeksopdracht uit te voeren.

Projectteam PNB

Het uitzetten van het onderzoek en de selectie van het onderzoeksbureau zal door een projectteam van de provincie worden uitgevoerd. Doel is dat tenminste 3 onderzoeksbureaus een offerte uitbrengen. Op basis van vooraf opgestelde selectiecriteria zal het provinciale projectteam tot een keuze komen van het onderzoeksbureau dat de opdracht mag uitvoeren.

Samenstelling stuurgroep, begeleidingscommissie en projectteam PNB

De deelnemers van de stuurgroep

- Mevr J.G. (Jannita) Robbers, hoofdingenieur-directeur Zuid-Nederland van Rijkswaterstaat
- Dhr. M. (Mario) Jacobs, Wethouder Ruimtelijke ordening van de gemeente Tilburg
- Dhr. C.A. (Christophe) van der Maat, Gedeputeerde Mobiliteit van de provincie Noord-Brabant

De deelnemers van de Begeleidingscommissie

- Dhr G. (Gerard) Hoogenboom, districtmanager Rijkswaterstaat Zuid Nederland)

- Dhr. S.(Stef) Fleischeuer, directeur Vestigingsklimaat bij de gemeente Tilburg
- Dhr. A.J.A.M. (Anton) Bos, namens mw. M.S. Vlug, directeur cluster Mobiliteit en Infra van de provincie Noord-Brabant

Projectteam PNB

- Dhr. A.J. (Ton) Bosman, adviseur Kennis en Onderzoek van de provincie Noord Brabant
- Mevr. F. (Fatima) Alickovic, Inkoopadviseur van de provincie Noord Brabant

7 Financiële paragraaf

De kosten van het onderzoek worden door de opdrachtgevers - ieder voor een derde deel – gedragen. De provincie zal de kosten voorfinancieren vanuit de begrotingspost <naam begrotingspost en nummer> waarvan <naam manager> de budgethouder is.

8 Risicoanalyse (Risico- en kansenmanagement)

Doel van het onderzoek is het lerende effect voor toekomstige complexe, infrastructurele projecten. Om onzekerheden en projectrisico's in kaart te brengen, is een kwetsbare opstelling van de opdrachtgevers en de betrokkenen medewerkers nodig.